

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCA, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei

Apare odată în săptămână: Duminică.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Eminescu N-rul 18.
Telefon pentru oraș și județ: 268.

Lazar Palcu.

Iată un nume al cărui purtător nu este cunoscut multor fii ai bisericii noastre. Iată o pildă pentru mulți bogați ai zilelor noastre.

Dar cine este și ce a făcut dl Lazar Palcu? Este un modest intelectual ortodox român din Pâncota, dar pe cât de modest loc dorește să ocupe între pușinii noștri intelectuali de acolo, pe atât de mult dorim noi să-i facem loc de mare cinste în biserica noastră. Căci dl Palcu animat de o nețărmurită dragoste către biserica ortodoxă, din frumoasa avere câștigată numai și numai pe calea cinstei, a renovat pe spesele sale biserica din Pâncota cheltuiind aproape un milion!

Duminică în 13 Sept. a. c. s'a săvârșit sfințirea bisericii prin P. Sf. Sa Episcopul nostru Grigorie. P. Sf. Sa a făcut apologia întrebuintării bune a averii mănecând dela cuvintele lui Sirah: „Fericit bogatul care s'a aflat fără de prihană... Intărise-vor bunătățile lui și milosteniile lui le va povesti adunarea“. În adevăr adunarea ortodocșilor români din Pâncota mișcată până la racrămi de cuvintele arhieresești, poate povesti și altor fii ai neamului nostru, înstăriți prin muncă cinstită, pilda mult grăitoare a dlui Lazar Palcu.

Cinstitul nostru cler are prilejul ca în Duminicile cari urmează, să facă în predicile lor apoteosa jertfei iscorâte din agonisirea cinstită. Căci bine să ne însemnăm: numai acela dăruiește bucuros, care știind ce e munca, a muncit cinstit și a dăruit bucuros ca din munca cinstită și alții să se bucure.

Domnul Dumnezeu să ni-l țină pe bunul creștin Lazar Palcu întru mulți ani!

Pe drumul apostoliei.

— Sfințirea bisericii din Pâncota. —

Potrivit îndrumării Mântuitorului, dată învățăceilor săi prin cuvintele: „Mergând învățați toate neamurile“... P. S. Sa Episcopul nostru Dr. Grigorie Gh. Comșa, ca un străger neadormit al bisericii lui Hristos, în vremea scurtă de 3 luni, a luat în mână a patra oară toiagul episcopesc, pentru a se coborâ în mijlocul păstorișilor săi.

P. S. Sa părintele Episcop a plecat din Arad, Sâmbătă în 12 Sept. a. c. cu trenul personal însoțit de dnii M. Păcățian, Ioan Cioară ref. consistoriali, Dr. T. Botiș dir. Seminarial și de redactorul acestui organ.

În gara din Sf.-Ana, P. S. Sa este întâmpinat de protopopul tractului Șiria, M. Lucața, primpretorele Dr. S. Pop și mai mulți creștini din Comlăuș, conduși de preoții I. Stana și Z. Brădean. Părintele protopop Lucața rostește următoarele cuvinte pline de însuflețire:

Preasfințite Dle Episcop!

Este prima ocazie când am fericirea de a vă bineventa pe teritoriul tractului ppesc al Șiriei. Simt că împreună cu inima mea inimile alor aproape patruzeci de mii de fii credincioși ai P. S. Tale din acest protopopiat tresaltă de bucurie, că păstorul cel treaz, Părintele cel iubitor, descinde în mijlocul turmei Sale pentru ai tinde prilej de a se hrăni cu hrana sufletească înmagazinată în sufletul bogat al arhipăstorului celui bun și a se adăpa cu apa cea vie, care stămpără setea sufletelor celor însătoșate. Incunjurat vei fi Preasfințite Stăpâne cu credință și cu dragoste de clerul și poporul acestui tract, care cu bucurie primește poveștele cele părintești și-ți urmează cu smerenie pe calea ce o indegetezi pentru realizarea mântuirii sufletelor. Aprinde făclia care împrăștie întunerecul, aruncă semința cea bună care va găsi agru bine roditor și va resplăti munca semănătorului cu recoltă bogată. Bine ai venit sănătos și întru mulți ani Stăpâne!

Viu impresionat P. S. Sa spune că-și face o datorie sfântă, de-a face ca poporul nostru din dieceza Aradului, să fie îndrumat spre un creștinism mai viu, creștinism, care să fie în consonanță cu percepțiile religiei noastre.

Pe o ploaie deasă de toamnă, continuăm drumul spre Șiria. Terenul din fața gării e ticsit de public, care face ovații frenetice P. S. Sale. Aici sunt toate autoritățile din Șiria. Corul întonează: „Pe stăpânul și Ahiereul nostru”. Cuvântul de binevenire îl rostește cu insuficiență părintele V. Popovici. P. S. Sa pune la inimă conducătorilor, să înrădăcineze în sufletul poporului sentimentele dragostei de biserică, legea străbună și respect față de orânduețile țării.

Intre urale nesfârșite trenul se pune în mișcare și plecăm spre comuna Măscă. Și aici P. S. Sa este întâmpinat de popor mult sub conducerea preoților T. Terebenț și Val. Popovici. Vorbește cu mult entuziasm părintele Terebenț. Întinzându-se ploaia, P. S. Sa răspunde din fereastra vagonului, spunând că fie care credincios să aibă ca ideal sf. biserică, care este cetatea, unde sufletele își găsește mântuire.

Plecăm spre frunțașă comună Pâncota. Ploaia încetează și la intrarea trenului în gară, vedem o priveliște pitorească. Public mult, intelectual și țărani fără deosebire de religie, fac ovații frenetice P. S. Sale. Vorbe binevenite de binevenire rostește părintele Iercoșan. În vreme-ce P. S. Sale i-se oferă buchete frumoase de flori, observ pe dnii Lazar Palcu, marele mecenat al pâncotanilor, care a renovat și pictat biserică de aici cu spese de peste un milion de lei. Văz apoi pe primpretorele Șiriei Dr. Simion Pop, fiu de preot și un mare sprijinitor al intereselor noastre bisericesti-naționale. La ieșirea din gară P. S. Sa este așteptat de un banderiu de călăreți și mai multe trăsuri de gală. Mergem în pas spre biserică noastră. Comuna Pâncota are aspectul unui oraș de provincie și este un centru comercial cu renume. Aici sunt mai multe fabrici și stabilimente industriale, conduse cu multă pricepere. Pe strada largă ce duce printre case frumoase, trecem pe sub trei arcuri cu inscripții de binevenire pentru P. S. Sa Episcopul nostru. Naintea bisericii, drumul e presărat cu iarbă și floricele.

În biserică P. S. Sa ocupă loc pre tronul episcopesc, iar vecernia este servită de P. O. păr. Mihai Păcățian, azistat de păr. M. Lucaș protoiereul tractual, Dr. T. Botiș dir. Seminariul, preotul local F. Leuca și I. Cioară în calitate de diacon.

Cină ni-se servește de bunul creștin dl

Lazar Palcu în castelul Sulkovszki, unde P. S. Sa popoșeste peste noapte cu întreaga suită.

În dimineața zilei de Duminică în 13 Sept. dangătul armonios al clopotelor vestește locuitorilor acestei comuna, că azi au praznic mare.

La oarele 8^{1/2} se începe serviciul divin. Servește P. S. Sa Episcopul Dr. Grigorie, azistat de părinții: M. Păcățian, M. Lucaș, Dr. T. Botiș, Vas Popovici, T. Terebenț, I. Iercoșan, S. Stana, Val. Popovici, T. Draia, D. Popa, Adamovici, Moisă Popovici și păr. Cioră ca diacon. Răspunsurile liturgice le dă alternativ corurile conduse de învățătorii Musca și Viădică.

Se face sfințirea apei, înconjurarea bisericii, cetirea celor trei evanghelii și miruirea după prescrierile speciale ale tipicului. Biserica încăpătoare pictată cu mult gust de pictorul Carol Volf din loc, este ticsită de public.

În cursul serviciului divin sosesc dna și dl prefect Georgescu, deputatul Dârlea, notarul public Dr. Grozda, adv. Dr. Miron, inginerul Rozvan, etc., toți sunt veniți pentru a azista la sfințirea steagului ligei culturale, secția Pâncota.

La priceastă P. S. Sa părintele Episcop rostește o predică plină de învățătură. Frumusețea și eleganța frazelor ridică mult cuvântările P. S. Sale, iar dicția, autoritatea și prezentarea P. S. Sale în public, sunt de admirat. În subiectul cuvântării arată superioritatea religiei creștine, precum și folosul ce aduce celor ce îi urmăresc învățăturile. Arată apoi rolul important ce l-a avut biserică noastră în păstrarea ideii de unire la poporul român. Face apoi apologia dărnicii bunului creștin Lazar Palcu, care din prisosul ce i-l-a dat Dzeu a împodobit casa Dlui.

Apoi se face sfințirea steagului *Ligei culturale secția Pâncota*. Vorbește cu tact și mult entuziasm dl Dr. T. Botiș, apoi dl prefect Georgescu făcând un istoric al Ligei culturale. La sfârșit P. S. Sa stropește poporul cu apă sfințită și împarte poporului mai multe exemplare din cârticica Sa: „Pruncii trebuiesc botezați, dar numai odată”, unde arată în contrast cu bapțiștii, că copiii trebuiesc botezați numai odată, prin botezul săvârșit de preotul bisericii.

Termine toate, în sunetul clopotelor și uralele nesfârșite ale mulțimei P. S. Sa este condus la casa dlui Palcu, unde se fac recepțiile, apoi la banchetul din restaurantul Dacia. Aici toastează părintele Episcop pentru M. S. Regele, protop. Lucaș pentru P. S. Sa Episcopul Grigorie, păr. Terebenț pentru dna și dl prefect și pentru administrație, păr. Iercoșan pentru binefăcătorul bisericii L. Palcu și Dr. T. Botiș pentru confesiunile minoritare.

La oara 5 d. m. mergem la Măsca. Naintea bisericii P. S. Sa este așteptat de comuna întreagă. Preotul Val. Popovici îmbrăcat în ornate, oferă spre sărutare P. S. Sa sf. Cruce și evanghelic și în cuvinte înfiăcărute arată bucuria poporului din aceasta comună, când banul lor Episcop se coboară în mijlocul lor, ca să pue balzam de mângăere și nădejde în sufletele celor-ce vor ține cu tăria la biserica străbună. Două fetițe drăgălașe oferă P. S. Sale buchete frumoase de flori.

Vecernia este pontificată de P. S. Sa părintele Episcop, azistat de M. Păcățian, M. Lucața, Dr. T. Botiș, Val. Popovici, S. Stana și Ioan Cioară. La finea sf. vecernii P. S. Sa rostește o predică frumoasă și bogată în sfaturi și îndemnuri creștinești, pe care poporul o ascultă cu multă evlavie.

După-ce P. S. Sa cu întreaga suită face o vizită preotului local, ne îndreptăm spre frunțașă comună Șiria sediul protopopesc, unde sosim seara la oarele 7 $\frac{1}{2}$. Aici P. S. Sa cu întreg aut. rajul, este găzduit în casa ospitală a vrednicului nostru protopop Mihai Lucața.

În dimineața zilei „Înălțarea Sf. Cruci” se prevestește o zi cu soare cald. Azi P. S. Sa pontifică sf. liturghie în biserica Șiriei, care este situată sus pe o colină, de unde predomină întreaga împrejurime.

La oarele 9 se începe sf. liturghie, pontifică P. S. Sa cu ajutorul cucernicilor: Mihai Păcățian, Mihai Lucața, Dr. T. Botiș, Vas. Popovici, R. Măeruşan, S. Stana și Ioan Cioară ca diacon. Vasta biserica a Șiriei e plină de public. Observ. multă inteligență, dame și domni. Țin se relev aici corul bine instruit din Șiria, condus cu atâta maestrie de directorul școlar din Șiria G. Toconiță. Răspunsurile liturgice au fost cântate de acest cor cu atâta precisiune și atât de evlavios, încât toți înfrunte cu P. S. Episcop, au fost plăcut surprinși de vrednicia dlui Toconiță.

La priceastă P. S. Sa înconjurat de toți preoții cari servesc, urcă amvonul, și rostește o predică plină de învățături creștinești. Publicul ascultă cu multă dragoste cuvintele înțelepte ale bunului Păstor și la sfârșit îi face ovații frenetice.

La oarele 4 $\frac{1}{2}$ d. m. P. S. Sa se grăbește cu dor, să cerceteze pe credincioșii săi din Galșa.

Aici este așteptat de tot satul naintea bisericii, în frunte cu preoții T. Terebenț, Aurel Părvu și Emil Căpitan.

În cuvinte bine chibzuite părintele Terebenț dorește bun sosir P. S. Sale, dorindu-i să-și desfășoare programul de activitate cu cea

mai mare mulțumire. P. S. S. răspunde că-i cade bine văzând poporul cu ahpire către sf. biserică. Înceamnă pe intelectuali să trăiască în bună armonie cu plugarii, de unde ne avem obârșia toți căiturarii neamului, apoi binecuvintează poporul și întrăm în sf. biserică, unde se servește sf. Vecernie de P. S. Sa, clerul ce-L însoțește, protopopul tractual și cei 3 preoți locali.

La sfârșitul sf. vecernii vorbește iarăși frumos și convingător P. S. Sa, care împarte poporului povețe și sfaturi edificatoare. Apoi ca și în Pâncota, Măsca și Șiria și aici împarte poporului multe exemplare din cârticica Sa, amintită mai sus. Apoi între uralele mulțimei părăsim biserica și înconjurăm de un banderiu de călăreți, P. S. Sa face vizită preoților și învățătorului Grosoreanu. În fine la oarele 7 seara ne îndreptăm la gara Șiriei, pentru plecare spre Arad.

Credem că P. S. Sa și-a ajuns scopul. Aceasta o spun fără glas de trimbițare, satele care L-au primit cu atâta căldură și dragoste; îl spun lacrimile bătrânilor, cari curgeau și-roaie pe fețele ofiute; îl spun zguduirea sufetelor celor cari sorbeau cuvintele P. S. Sale, prin cari li-se dădea vestea nouă, de-a se desbăieră de patimile trecutului și de-a trăi ca frați împreună, reinviind prin aceasta timpurile de glorie ale creștinismului.

Iar noi ceice L-am însoțit pe P. S. Sa părintele Episcop Grigorie, încă ne-am înălțat de entuziasm și admirația ce-a secerat Arhiereul nostru în acest drum al apostolatului Său, pe unde a lăsat dungă bogată de lumină creștină, care sigur l-și va da roadele așteptate. Bunul D-zeu să dăruiască Episcopului nostru sănătate și spor la munca apostoliei, căci cu daruri destul este împodobit.

Nr. 3173/1925.

Aviz oficial.

Aducem la cunoștința celor interesați că examenul de cvalificațiune preotească cu candidații de preoție prescriși prin Statutul organic și Regulamentul special, se va ține în ziua de 22 Sept. 1925 la ora 8 a. m. în sala de ședință a Consistorului ort. român din Arad.

Arad, la 12 Septembrie 1925.

Dr. Grigorie Gh. Comșa m. p.
Episcop.

Conferența eparhială dela 1906.

VI.

— „Regularea obligătoare a purtării și a portului preotului, în și afară de Biserică”. —

Tema aceasta a fost incredințată, pentru a fi studiată și referată, vicariului episcopesc de pe atunci V. Mangra. Acesta, în expozeul său verbal, constată că avem de a face cu mari scăderi în privința portului și a purtărilor unor preoți. Dacă Dumnezeu judecă după cele interne, omul la tot cazul se orientează după prezentarea externă a celui alt, — așa la preot după purtările și după înfățișarea lui.

La noi s'au mai luat măsuri de aceasta natură, adăogă raportorul; dar nu au fost puse în aplicare. De aceea crede de cuviincios, ca Episcopul să iee măsuri energice, regulând chestiunea în competența sa *canonică*. Și anume: să fixeze, cum are preotul să se poarte în și afară de oficiu, precum și în privința costumului preotesc. Episcopului i-se atrage atenția asupra aberațiunilor, în cari au căzut preoții tineri: cu barbă rasă, cu haine civile scurte, cu pălării nepotrivite, sau cu alte deranjuri, cu prilejurile înfățișerii lor în public.

Pelângă toată rigoarea ce transpiră din expunerea raportorului, el mai adăogă: Nu poți pretinde dela preot, ca totdeauna și între toate împrejurările să se prezinte în reverendă; — când se prezintă însă undeva oficios, sau în fața dirigătorilor publice, ori se află în funcții publice religioase, ori se prezintă în fața superiorilor — fiecare preot să se înfățișeze numai în uniformă, prin ceace va reuși să-și elupte și stima ce se cuvine stării sale.

Prot. G. Sêrb cere o precizare: în dispozițiunile, pe cari le va lua arhierul, să se fixeze numărul și felul singuraticelor părți ale costumului preotesc, în consonanță cu uzul introdus în eparhie.

Drept *concluz*:

Episcopul-prededinte este rugat a lua măsuri severe, în conzecință. Ordinul să cuprindă și dispoziții speciale în privința costumului. Iasusi ordinul să se comunice preoților, pelângă revers. Nerespectarea acelor dispoziții va atrage după sine măsuri disciplinare, Protopopii să fie obligați a controla observarea acelor dispoziții, iar despre abaterile, pe cari nu le-ar putea remedia, să raporteze episcopului.

Purtare preotească și port preotesc: cât de multe așteptări se legau — și se mai leagă — de aceste două cuvinte!

Zic din adins: *cuvinte*, deoarece chestiunea, discutată în Conferență, n'a fost trecută, nici până azi, în domeniul măsurilor concrete, după cum ar fi trebuit.

Nu vreau, ca acest cuvânt al meu să fie tâlcuit ca recriminare regimului bisericesc din trecut, ori cași cap de acuzație la adresa Clerului. Nu, — ci cel mult mă gândesc la aceste două lucruri: Chestiunea atitudinii și a portului Clerului să între în preocupările noului regim eparhial, înăugurat de curând; — și ca, totodată, și până să se iee măsurile, pe cari cei în drept vor găsi cu cale să le iee, înșiși frații Preoți să înlesnească rezolvirea acestei capitale *probleme, de disciplină bisericească și de prestigiu moral-social* preotesc, fără de sguduiri și fără de supărări. Iar calea este aceasta: să ne dăm seama, fiecare membru al Clerului, că, *întâi de toate, noi Preoțimea* avem da-

torie să ne facem o *revizuire în conștiință*. După aceasta revizuire, vor fi mai ușor de înlăturat, din atitudini și din înfățișarea exterioară, anumite modernisme, cari trec departe peste cuvioșia preotului românesc de odinioară și peste obișnuitul costum preotesc-civil, încetățenit azi la noi pentru anumite împrejurări.

Spre a-mi justifica acest cuvânt, mai spun două vorbe:

Întâiu: Mă gândesc la cuvintele Mântuitorului (sf. ev. Matei: V. 16): „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să văză *lucrurile voastre cele bune* și să slăvească pe Tatăl vostru cel din Ceruri”. Între aceste „lucruri”, de sigur, se încadrează și purtările preotului, dar și înfățișarea lui externă, cari, la un loc, sunt numai expresiunea exterioară a conștiinței preoțești.

Cel de al doilea cuvânt, care se referă la reglementarea atât de necesară a portului preotesc-civil, o împrumuttez din „*Candela*” dela Cernăuți, revistă teologică și bisericească, publicată de mitropolitul Bucovinei și profesorii facultății de teologie de acolo (la pag. 151 din a. c.): „Ar fi la timp, ca să se îngăduie¹⁾ preoților noștri, la fel cum li este permis preoților latini, să poarte afară de ocaziuni festive sau dacă nu-s ocupați cu afacerile oficiului lor, o *haină mai simplă, conformă stării lor*. Pentru aceasta ar ajunge un *capot negru*, lung (până la genunchi), cu *pantalonii de aceeași culoare* și un *vestos închis*, cu un guler la fel, cum îl are reverenda. Prin astfel de port preotul s'ar putea în dejuns cunoaște ca atare de ori cine și s'ar dispensa de necesitatea să poarte peste tot locul hainele cele lungi, clericale, care mai ales în timpul noroios sunt foarte nepotrivite și se strică mult”.

Aș dori, ca prin cele de mai sus să nu fi atins susceptibilități, nici în sus și nici în jos.

Dr. Gh. Ciuhandu,
asesor consistorial.

¹⁾ În mitropolia Ardealului s'a „îngăduit” acest lucru, dar nu prin ordin al autorității bisericești, ci prin tăcere, pe cât știu eu. R. suitatul, că pe alocurea s'a ajuns la oort și mai puțin corăspunzător decat costumul civil-preotesc.

Primul sinod ecumenic

ținut la Niceia în anul 325 d. Chr. — Conferință de Dr. Nicolae Popovici, profesor la institutul teologic din Arad, ținută în 4 August a. c.

la adunarea secției Arad a Asociației clerului „Andrei Saguna.

(Urmare.)

Mai târziu, la a. 328 Atanasie a ajuns pe scaunul episcopesc al Alexandriei și pentru luptele duse viața sa întreagă împotriva arienilor și pentru activitatea sa literară fecundă și curată ortodoxă a primit supranumele de „*părintele ortodoxiei*”. Pe lângă cieri episcopii au mai adus la sinod și laici înzestrați cu cultură teologică, spre a le servi ca ajutoare la lămurirea chestiunilor dela ordinea zilei.

Adunându-se invitații în număr atât de impozant s'au început lucrările sinodului, cari, după datele isto-

rice cunoscute, au durat dela 20 Mai până la 25 August al anului 325 d. Chr. Prima ședință festivă în prezența împăratului s'a ținut la 14 Iunie. Până atunci sinodalii au discutat și au lămurit chestiunile controversate. Sosind apoi împăratul a avut loc deschiderea solemnă a sinodului. Ni s'a păstrat și *discursul de deschidere* pe care l-a ținut împăratul. „Prietenilor, a zis Constantin cel mare, dorința mea cea mai ferbinte a fost, să mă pot bucura de adunarea Voastră. Mulțumesc lui Dumnezeu, că pe lângă celelalte daruri, mi-a hărăzit și pe acesta, cel mai mare, anume de a vă vedea adunați aici pe toți în bună înțelegere și uniți într'un gând. Să nu ne răpească nici un dușman răutăcios iarăși norocul acesta și, după ce tirania dușmanului lui Hristos a fost învinsă, demonul rău să nu mai prigonească legea dumnezeiască cu nouă supărări. Eu cred că desbinarea din Biserică este mai groaznică și mai dureroasă decât oricare alt războiu. Îndată ce cu ajutorul lui Dumnezeu am învins dușmanul, am crezut de cuviință, ca împreună cu cei ce i-am eliberat bucurându-ne laolaltă să aducem mulțumiri lui Dumnezeu. Auzind însă acum despre dezbinarea Voastră m'am convins că această împrejurare nu poate fi neglijată față de alta și, în dorința de a vă ajuta prin serviciile mele, Vam convocat fără întârziere. Dar numai atunci voi considera împlinită dorința mea, când vei vedea unite inimile tuturor și înțelegerea (restabilită) cu pace, pe care voi, unșii lui Dumnezeu, aveți datoria de a o propovădui și altora. Deci nu pregătiți, prietenii mei, slujitorii ai lui Dumnezeu, nu amânați; delăturați toate cauzele certe și deslegați toate nodurile neînțelegerii prin legi de pace, prin ceea ce veți face lucrul cel mai plăcut lui Dumnezeu, iar mie, împreună cu voi slugitorul, îmi veți pregăti o bucurie nepus de mare“. După deschiderea solemnă a sinodului Constantin a participat mai departe la ședințe ca președinte de onoare, iar desbaterile au fost conduse de către președinții activi. Aceștia probabil că vor fi fost — în isvoarele istorice nu sunt precizați cu numele — dintre episcopii cei cu vază mai mare prezenți la sinod, ca Eustatius din Antiohia, Eusebiu din Cesarea și Alexandru din Alexandria.

5. Desbaterile și hotărârile sinodului din Niceia asupra chestiunilor principale.

Desbaterile s'au început cu chestiunea cea mai arzătoare, cu arianismul. Dela început s'au cristalizat trei partide; unul format din majoritatea covârșitoare a sinodalilor, în frunte cu Atanasie, susține adevărul ortodox bazat pe sf. Scriptură și pe sf. Tradiție; al doilea eră cel al arienilor și al treilea, în frunte cu Eusebiu din Nicomedia, ținea calea de mijloc. Lămurindu-se deplin rătăcirile arienilor și luându-se de bază simbolul Bisericii din Cezareea, s'a primit definiția formulată de Atanasie, prin care s'a fixat definitiv dogma despre sf. Treime față de erezia ariană. În special s'a precizat, că Fiul lui Dumnezeu este Dumnezeu adevărat și născut din veș din Tatăl, din ființa sa, deci de o

ființă (omoúsios), consubstanțial, de o putere și de o mărire cu El. S'a respins prin urmare părerea lui Arie că Fiul ar fi numai creatură (ktísma sau píima) iar nu Dumnezeu adevărat, că ar fi creat din nimic (ex uk ónton) iar nu născut din ființa lui Dumnezeu și că ar fi fost un timp, când Fiul nu există (în óte uk ín), pe când Fiul este împreună veșnic cu Tatăl. Vedem deci, că această precizare a dogmei despre sf. Treime exprimă aceeași învățătură, pe care o găsim în simbolul numit *niceo-constantinopolitan*. Dar acesta nu s'a stilizat la sinodul niceian exact în forma de astăzi, deoarece din formularea sinodului din Niceia lipsesc deoparte articolele 8—12, referitor la Duhul sfânt, cari au fost adăuși de al doilea sinod ecumenic ținut la Constantinopol în a. 381, iar de altă parte stilizarea celor dintâi șapte articole a fost stabilită prin întrebuițarea simbolului în răstimpul dintre sinodul dela Niceia și cel din Constantinopol (381).

Altcum, formularea simbolului primită de sinodul niceian și păstrată de Eusebiu din Cezarea într'o scrisoare adresată comunității sale, este următoarea: „Credem într'unul Dumnezeu Tatăl atotputernicul, creatorul tuturor lucrurilor văzute și nevăzute; și într'unul Domnul Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut ca unul născut din Tatăl, adecă din ființa (substanța) Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut (creat), de o ființă cu Tatăl, prin carele toate s'au făcut, toate cele din ceriuri și cele de pe pământ; carele pentru noi oamenii și pentru mântuirea noastră s'a pogorit și s'a întrupat, s'a făcut om, a pățimit și a înviat a treia zi, s'a înălțat la ceriuri, și iarăși va veni să judece vii și morșii. Și întru Duhul sfânt. Pe aceia, cari zic: a fost un timp, când El nu există (în poté óte uk ín) și înainte de a fi fost născut nu există și că el a fost creat din nimic (ex uk ónton), sau pe cei ce zic, că ar fi din alt ipostas sau ființă“ — aici cuvintele de ipostas (ipóstasis) și ființă (usía) se întrebuițează ca identice în senzul de substanță, ființă — „sau că Fiul lui Dumnezeu ar fi făcut sau ar fi schimbabil sau supus schimbării, pe aceștia Biserica catolică îi anatemizează“.

Simbolul acesta a fost primit de sinod în ziua de 19 Iunie și s'a subscris de toți episcopii prezenți afară de Secund al Ptolemaidei și Teona al Marmaricai, ambii din Egipt, cari împreună cu Arie au refuzat să-l semneze, din care cauză au fost excluși din comunitatea bisericească, iar împăratul îi exilă în Iliria. Asemenea au fost depuși și exilați Eusebiu al Nicomediai și Teognis al Niceii, cari deși au semnat simbolul totuși n'au recunoscut și depunerea lui Arie.

Cu condamnarea lui Arie, a învățăturii și adevărilor lui, sinodul a terminat lucrările sale referitoare la chestiunea principală, pentru rezolvirea căreia mai ales a și fost convocat. Prin hotărârile aduse însă, sinodul niceian nu a putut stârpi imediat cu totul această erezie, dimpotrivă încă timp îndelungat s'au produs în Biserică pe tema aceasta turburări, dar espunerea ace-

stora trece peste cadrele impuse de subiectul nostru. Amintim numai că, în orient arianismul, după ce a succes să-și câștige ca protectori chiar pe unii dintre împărații de după Constantin cel mare, cum au fost Constantiu (337—361) și Valent I. (364—378), fu reprimat și se stinse cu desăvârșire abia în veacurile următoare. În activitatea sa pe acest teren Biserica a fost susținută mai ales de către împăratul din Orient, Teodosie cel mare (379—395). Totuși *sinodul niceian are meritul necontestabil, că a dat în chestia arianismului o hotărâre validă pentru Biserica întreagă* și apoi prin procedura sa a desemnat pentru toate timpurile directiva de urmat în privința învățăturilor eretice, iar prin fixarea punctelor esențiale ale credinței creștine în simbolul său, a făurit unul dintre cele mai efective mijloace pentru păstrarea unității Bisericii.

Cu arianii au făcut cauză comună și *meletianii din Egipt, niște schizmatici*, a căror origine o găsim în primul deceniu al secolului al IV-lea, pe timpul persecuției lui Dioclețian. Anume episcopul Meletiu al Licopolei, folosindu-se de absența din scaun a mitropolitului Petru, care se refugiase dinaintea persecuției, și-a însușit ilegal drepturi mitropolitane, iar când din cauza aceasta Petru cu sinodul său l-a depus, n'a voit să se supună hotărârii legale, ci împreună cu aderenții săi s'a despărțit de Biserică. Astfel Biserica din Egipt s'a împărțit încă de pe atunci (306) în două tabere. Neputându-se împacă lucrurile, chestiunea a ajuns înaintea sinodului ecumenic. Acesta dădu o hotărâre blândă, totuși schizmă încetă numai odată cu dispariția arienilor.

A doua chestiune principală, ce s'a desbătut la sinod, a fost cea a sărbării sf. Paști. La evrei Paștile se sărbau într-o amintire a eliberării din Egipt. La creștini asemenea încă din timpul sf. apostoli se sărbau Paștile, dar nu în înțelesul celor jidovești, ci ca o amintire anuală a evenimentelor împreunate cu moartea și cu învierea lui Isus Hristos. Sărbătoarea cuprindea două momente esențiale: *Paștile crucii* (pasha stavrosimon) ca amintire a patimilor și morții lui Hristos și *Paștile învierii* (pasha anastásimon) ca amintire a învierii lui Hristos. Dar cu privire la modul sărbării, se pare că sf. apostoli nu au dat norme precise, așa că în această privință s'au introdus diferite practice. Deosebirea privea nu esența, ci numai timpul sărbării și postul, ce se ținea la Paști. Cu toții sărbau Paștile primăvara cam pe timpul, în care cădeau și Paștile iudeilor, cari începeau cu ziua a 14-a din luna Nisan. Dar unii se orientau după ziua săptămânală și sărbau Paștile învierii întotdeauna Dumineca după 14 Nisan după luna plină, ce urmează ecuinocțiul de primăvară, iar Paștile crucii în Vineria precedentă, căutând totodată ca sărbarea să nu coincidă cu cea a evreilor. Prin urmare, dacă Vineri cădea pe 14 Nisan, sărbătoarea întreagă se amână cu o săptămână. În felul acesta sărbau mai ales Biserica din Roma și cele din întreg apusul, dar și multe din orient. Alții nu luau în considerare ziua săptămânală ci data lunară sau

anuală și sărbau Paștile crucii în 14 Nisan iar Paștile învierii în 16 Nisan fără privire pe ce zile ar fi căzut aceste date. Aceștia erau răspândiți îndeosebi în Asia proconsulară. Cele două partide se mai deosebeau și prin aceea, că cel dintâi sărbau partea primă a Paștilor, cea a crucii, cu post, ca o sărbătoare de întristare pentru patimile și moartea Mântuitorului, iar Paștile învierii le țineau ca o sărbătoare de bucurie, deci fără post. Ceilalți posteau numai până la timpul zilei, care amintează ora morții Mântuitorului, fiindcă ei considerau și moartea Lui ca un moment de bucurie, ca momentul mântuirii oamenilor. Mai există și al treilea partid răspândit tot în Asia, cel al ereticilor iudeo-creștini extremi, numiți ebioniți, cari sărbau Paștile chiar în înțelesul și după obiceiul jidovilor, adăugând numai, ca ceva secundar, amintirea patimilor și învierii lui Hristos. Dar aceștia din urmă fiind eretici și ca atari excluși din Biserică și fiind răspândiți numai printre creștinii din iudei, au început să scadă la număr chiar din veacul al doilea, pânăce în veacurile următoare au dispărut cu totul. Aceștia deci nici nu presintau vr'un pericol deosebit pentru Biserică.

Cu atât mai îngrijitoare a fost diferența dintre cele două partide ortodoxe creștine, deoarece cu toate că ambele stăteau pe punct de vedere creștin, totuși, în urma deosebirii în data sărbării, produceau neînțelegeri între diferitele biserici. Deosebirea aceasta a dat anză chiar la certe formale, cum a fost cea dintre episcopul roman Anicet și Policarp din Smirna pe la a. 155 și cea dintre episcopul roman Victor și Policrat din Efes între anii 192—194. Mai ales în teritoriile, unde se întâlneau deosebirile de sărbare, nu erau rare colisiile și turburările, cari periclita pacea bisericăască. Încercările făcute de către unele sinoade locale, ca cel din Arles la a. 314, de a se introduce uniformitate, au rămas fără rezultat, încât se impunea cu tot dinadinsul, ca și această chestiune să fie adusă înaintea sinodului ecumenic din Niceia, care să dea o normă valabilă pentru Biserica întreagă.

Desbaterile amănunțite ale sinodului în această chestiune nu le cunoaștem, dar din enciclica sinodului și din scrisoarea circulară a împăratului Constantin cel mare emisă în această chestiune știm rezultatul desbaterilor adecă hotărârea sinodului. Conform acestei hotărâri *Paștile aveau să se sărbeze de către toate Bisericile în cea dintâi Duminecă după luna plină, ce urmează ecuinocțiului de primăvară* iar arhiepiscopul din Alexandria, cu unul ce-și avea reședința în orașul, care era centrul cunoștințelor astronomice, avea să comunice prin episcopul roman tuturor Bisericilor data precisă a sărbării.

Adevărat că deosebiri în privința timpului sărbării mai găsim și după sinodul din Niceia, totuși prin hotărârea dată s'a introdus armonie, s'a fixat un normativ de orientare pentru toate Bisericile cu privire la acest punct principal al cultului și astfel s'a delăturat un motiv de zdruncinare a unității Bisericii.

În fine sinodul a mai adus și 20 de legi biserică-

cești numite *canoane* privitoare la drepturile mitropolitane, la calitățile clericilor, despre instituirea episcopilor, despre sinoadele mitropolitane și alte chestiuni de organizație și disciplină bisericească. În special can. 6 a confirmat drepturile mitropoliților din Roma, Alexandria și Antiohia, acordându-li-se acestora întâietate față de ceilalți mitropoliți din teritoriile respective. Asemenea și episcopului din Ierusalim, oraș care pe atunci purtă numele de Elia, i-s'a dat prin can. 7 rangul imediat după mitropoliții menționați, respective după mitropoliții din Biserica întreagă și în special după cel din Cezarea Palestinei.

Unii dintre episcopii apuseni, probabil și Osiu din Corduva, făcură propunerea să se introducă printr'un canon și *celibatul clericilor* în conformitate cu hotărârea sinodului din Elvira în Spania ținut la a. 306. Dar contra acestei propuneri se ridică Pafnutie, un episcop foarte venerat din Tebalda de sus în Egipt și care și-a pierdut un ochi în persecuția de sub Maximian. Acesta apără căsătoria ca cinstită și neintinată arătând totodată că rigorozitatea dusă la extrem mai mult strică decât folosește Bisericii, deoarece nu fiecare persoană poate purta o sarcină așa de grea. Astfel se mențin și pe mai departe obiceiul vechi, ca clericii căsătoriți înainte de hirotonie, să trăiască cu soțiile lor și numai cel hirotoniți ca celibat să nu se mai căsătorească.

Terminându-se astfel în toamna anului 325 dezbaterile, sinodul emise o scrisoare oficială către episcopii din Egipt și Libia, în care li-se comunică hotărârile asupra chestiunilor principale: arianismul, schizma meletiană și sărbătoarea Paștilor. Împăratul invită apoi pe episcopi la un ospăț în palatul împărațesc, le dădu daruri bogate, apoi mai ținură o ședință festivă, în care Constantin cel mare îi îndemnă din nou la pace și în fine le-a dat voie să se întoarcă fiecare în patria sa. Episcopii întorcându-se acasă promulgară hotărârile sinodului în teritoriile lor bisericești. Dar și împăratul trimise mai multe scrisori, parte către Biserici, parte către episcopii, cari n'au participat la sinod, prin cari scrisori dădu hotărârilor sinodale și putere de legi de stat imperiale.

6. Influența sinodului niceian asupra dezvoltării Bisericii.

Din espunerea istoricului sinodului niceian vedem, că în preocupările conducătorilor bisericești de atunci au intrat chestiuni din toate ramurile vieții bisericești și fiindcă hotărârile lui au avut repercusiune decisivă asupra dezvoltării Bisericii, vom încerca să lămurim *autoritatea și influența lui asupra istoriei bisericești din cursul veacurilor următoare până în prezent.*

Considerând hotărârile sinodului niceian în asamblul lor, în prima linie vom constata, că *acest sinod se ridică în viața milenară a Bisericii ca o piatră de hotar între epoca anterioară, cea a creștinismului primitiv, și între epoca posterioară, când creștinismul de-*

vine religie dominantă în statul roman. În timpul de tranziție dela începutul secolului al patrulea raportul Bisericii față de stat și față de întocmirile sociale se schimbă radical. Sporindu-se numărul creștinilor foarte mult cu tot felul de elemente, diferiți factori, până atunci străini de Biserică, au început să influențeze asupra învățaturii și vieții ei morale, precum și asupra organizației, cultului și disciplinei bisericești. Acești factori sunt: statul cu toate instituțiile lui, întocmirile sociale păgâne și obiceiurile păgâne aduse de mulțimea noilor convertiți în masse, concepțiile filosofice ale oamenilor culti intrați în Biserică de multe ori nu chiar din convingere religioasă, etc. Acum Biserica nu se mai poate feri de contactul, de multe ori dăunător cu acești factori, cari toți se străduiesc a-și impune caracterul lor în viața bisericească. Astfel Biserica creștină este amenințată, ca să i-se altereze ființa originală dată de dumnezeescul întemeietor și de sfinții apostoli, care până atunci s'a păstrat neștirbită, cu sfințenie patriarhală. Tendințele divergente ieșite la iveală până la începutul secolului al IV-lea, cari ar fi dus fatal la fărâmițarea trupului Bisericii, au fost înăbușite prin sinodul niceian. Acesta a indicat și pentru toate timpurile calea, mijloacele și felul de procedare, cum să se garanteze mai efectiv spiritul genuin creștin și unitatea Bisericii. *Sinodul ecumenic niceian, prin hotărârile sale inspirate de Duhul sfânt, a dat directiva de urmat în toate domeniile vieții creștine, încât a fost considerat în toate timpurile până în ziua de astăzi ca o călăuză sigură și infalibilă, ca o stea luminoasă pentru creștinătatea întreagă.*

Chiar și în timpul imediat următor, când valurile produse de erezia ariană încă nu se linișțiseră deplin, sinodul niceian s'a bucurat de cea mai mare autoritate. A fost recunoscut de către o serie de sinoade locale, de lumea creștină întreagă, după cum ne relatează sf. Atanasie cel mare (ep. ad. Afros c. 1), care-l numește „*stâlp adevărat și semn de învingere contra tuturor ereziilor*”. Dar și ceilalți sf. Părinți din secolul al IV-lea și al V-lea, ca sf. Ambrosie din Mediolan, sf. Ioan Gură-de-aur, Leon cel mare din Roma și alții au dat sinodului niceian cea mai mare venerație ținând hotărârile lui ca veșnic valabile. Apoi de către sinoadele ecumenice următoare precum și de către cele particulare ținute în diferite timpuri și în general aproape de către toată creștinătatea până în ziua de astăzi a fost considerat ca una din temeliiile cele mai sigure ale ortodoxiei, ba întru cinstea lui și a celor 318 sf. Părinți niceiani s'a rânduit și o sărbătoare anuală specială pe Dumineca premergătoare Pogorârii Duhului sfânt, care se ține până în ziua de astăzi în Biserica ortodoxă.

Vorbind în special despre rolul, ce l-a avut sinodul niceian în istoria Bisericii pentru păstrarea unității Bisericii, vom scoate în relief următoarele:

Unitatea Bisericii se asigură în prima linie și în modul cel mai efectiv prin unitatea credinței, fiindcă fără o credință unitară nu poate exista o Biserică

unitară. Adevărurile credinței creștine se găsesc revelate în sf. Scriptură și în sf. Tradiție. Dar aceste adevăruri încă dela început au trebuit să ajungă în contact cu ideile religioase și cu teoriile filosofice ale timpului. Din acest contact au rezultat apoi păreri greșite, eretice, de diferite direcții, cari tindeau să introducă în sânul creștinismului teorii religioase potrivnice adevărilor descoperite. Prin întărirea acestor rătăcirii am fi ajuns la fărâmițarea creștinismului în o mulțime de societăți religioase. Față de această primejdie și spre a păstra adevărurile de credință în întregitatea și curățenia lor originală, încă dela început s'au redactat formule scurte sau mărturisiri de credință numite *simboale*, cum au fost simbolul apostolic, sau cel al lui Grigorie din Neocezarea. Nici unul din aceste simboale însă nu au intrat în întrebuințare generală, fiindcă nu au fost formulate și nici primite de vre-o autoritate recunoscută de toți și care să fi fost în drept de a le impune apoi tuturor. La începutul secolului al patrulea contactul cu idelle ne creștine se intensifică și primejdia arătată crește și mai mult. În această situație vine sinodul din Niceia și formulează în simbolul său adevărurile de credință față cu ereziile ivite până atunci și în special față de arianism. Simbolul acesta, complectat la a. 381 de al doilea sinod ecumenic, ținut la Constantinopol, fiind dat în acord cu sf. Scriptură și cu sf. Tradiție de reprezentanții Bisericii universale deci de suprema autoritate bisericească, a și fost recunoscut ca glasul autorizat al Bisericii întregi. De fapt acest simbol Niceo-Constantinopolitan, a intrat în întrebuințare generală la toate Bisericile particulare și a scos din uz pe toate celelalte. De șasesprezece veacuri se recitează necontentit același simbol la slujbele dumnezeiești spre edificarea credincioșilor, ba sinodul ecumenic al treilea ținut în Efes la a. 431 prin canonul al șaptelea a interzis pentru totdeauna sub pedeapsa anatemei compunerea și introducerea în Biserică a altui simbol de credință sau și numai modificarea celui niceo-constantinopolitan. Toate espunerile mai amănunțite ale adevărilor de credință, cum este cea făcută de Mitropolitul Chieului Petru Movilă, confirmată la sinodul din Iași ținut la a. 1642 sau cea compusă de Patriarhul Dosoftei al Ierusalimului și aprobată la sinodul din Ierusalim ținut la a. 1672, ambele îndreptate îndeosebi contra rătăcirilor calvine și romano-apusene, au avut ca bază simbolul Niceo-Constantinopolitan. Astfel începând cu veacul al IV-lea până astăzi simbolul niceo-constantinopolitan a ferit Biserica de rătăcirii în materie de credință și a rămas pentru toate timpurile, trecute și viitoare, una din cele mai sigure garanții pentru păstrarea unității bisericești.

În rândul al doilea unitatea Bisericii se mai păstrează prin faptul, că în toate Bisericile trebuie să se țină cu sfințenie la acele forme tradiționale ale cultului divin, cari au fost primite și practicate de Biserica universală din timpurile cele mai vechi.

(Va urma.)

La problema catehizării în școlile primare.

Între marile probleme, cari contribuie în foarte mare măsură, atât la dezvoltarea sentimentului religios, cât și la formarea caracterelor creștine, este fără îndoială, de o deosebită importanță: catehizarea. Iar unul dintre cele mai întinse ogoare de muncă în vas-tul câmp al vieții creștine, este cel al școlilor primare. Căci se pune baza ori temeiia creștinismului pentru omenire, în inima primitoare a fragedelor vîstare, din cari se pregătește societatea de mâne. Ori societatea creștină va fi așa mâne, după cum o pregătesc păstorii ei astăzi.

Viața creștină ne apare ca o pânză uriașă, care se țesă minut de minut, ceas de ceas, zi de zi, dela om la om, dela suflet la suflet. Puterea de coeziune a acestei pânze, constă nu numai în puterea firelor, ci și în misterul științei de a țesă, de a țesă bine. Și astfel numai atunci va fi această pânză tare și impenetrabilă dacă pe suprafața ei nu se vor ivi greșuri.

Noi, preoții, cari cu deosebită grijă avem a păzi lucrul bun cel încredințat nouă (I. Tim. 620) și cari zilnic avem a țesă la această pânză, avem și o mare responsabilitate, asupra lucrului nostru. Iată pentru-ce o bună catehizație în școală este de cel mai mare folos pentru preot, în munca de evanghelizare ce-o continuă pe amvon. Dacă se păstrează legătura, în educația religioasă, ce o săvârșește preotul în întreg mediul, în care se învârtește, cu adevărat săvârșește lucrul evanghelistului și slujba sa o face deplin. Dacă lipsește această legătură, și dacă mai lipsește și însuflețirea pentru această „artă a artelor“, care este educarea și „conducerea sufletelor“, vor apare așa de multe greșuri, încât numărul lor ajunge cu vremea a fi catastrofal.

La noi în școlile primare, catehizația a fost încredințată mai în totdeauna preotului, și mult puțin ce s'a făcut pe acest teren este meritul nostru. Dar să o mărturisim sincer: catehizația ce s'a făcut până acum, a fost mai mult o înmagazinare de cunoștințe religioase în general, decât o creștere sufletească în curatul duh ortodox. Și chiar din acest motiv, indiferentismul religios și alte plăgi, au cucerit teren în rândurile credincioșilor noștri. Duhul pronunțat al ortodoxiei a lipsit în educația religioasă și urmarea a fost, că lipsește din foarte multe suflete, cari le mărturisim de ortodoxe, dar cari la cea dintâi încercare de convertire, ori la cea dintâi filosofare profană, sunt gata a călca în picioare acest cuvânt: legea strămoșească.

O nouă orientare în munca catihetică, trebuie începută pe toată liuia. O organizată muncă pe acest teren; în fața căreia să se topească ca ceara, toate uneltirile vrajmașe, și care să ducă apoi la biruință împărăția lui Hristos în lume și în inimi.

De multe-ori însă această activitate a catihetului este împiedecată chiar de astfel de factori, cari ar avea datorința să o sprijinească. Denunț în cele următoare o astfel de piedecă pentru a se putea lua din vreme măsurile de îndreptare.

În Nrul 28/924 din Gazeta Oficială a Inspectoratului regional din Timișoara, pentru anul școlar expirat, s'au dat formulele gata de orare, pentru școlile primare. Învățătorii le-au luat de gata și le-au aplicat. Noi ca catiheti au trebuit să ne acomodăm asemenea acestor orare. Spicuiind orele de religie,

pentru diferitele categorii de școale — cu unul sau cu mai mulți învățători, ni se prezintă în următorul mod.

1. La școala cu un singur învățător:

Luni dela orele 11—12 clasele III—IV.

Luni dela orele 3—4 cl. II. și

Marti dela orele 3—3½ cl. I.

2. La școala cu doi învățători:

Marti dela orele 10—10½ și Joi dela orele 10—10½ pentru cl. I.

Marti dela orele 2—3 pentru cl. II—III—IV.

Luni dela orele 3—3½ pentru cl. II.

Sambata dela orele 3½—4 pentru cl. IV.

În felul acesta se prezintă și celelalte categorii de școale, cu mai multe puteri didactice: orele de catehizare reduce prin legea învățământului și în orar astfel aranjate, din partea d-lor inspectori, ca să le putem trage cât mai puțin folos.

Ne desparte abia două săptămâni de începutul noului an școlar și pentru-că rezultatul catehizării în anul trecut poate nu a fost așa de mulțumitor în raport cu cel al anilor premergători, ar fi bine ca această stare de lucruri să fie îndreptată. Până-ce înainte vreme, studiul religiei se propunea, totdeauna înainte de amiază și în ore bine alese, acum a trebuit să-l propunem în cea mai mare parte după amiază, ori după ce-au premerș ore de studii oboseitoare ca bună oră aritmetică etc. și în intervale de jumătăți de ore. Și nu este indiferent nici timpul de a propune, căci dela recreația creierului atârână în bună parte puterea de judecată și de cuprindere.

În urmare ar fi de dorit ca forurile noastre bisericesti să facă intervențiile necesare, ca studiul religiei să i-se dea locul cuvenit, prin fixarea de ore, între cele dintâi două, înainte de amiază, ca astfel activitatea preoțimeii să nu fie împedecată, fiind bine știut că prin o bună catehizare, se întărește atât de mult religiozitatea și moralitatea în generația școlii de azi, care va forma societatea de mâine, și prin aceasta se ajută atât la desăvârșirea puterii de viață a statului, cât și la fericirea cetățenilor lui.

Pesac, la 12/VIII. 925.

Grigorie Vermeșan, preot.

Omiletica practică: Predica-Catiheză

de Pr. CĂLUS TURICU prof. la teol.
(Urmare).

I. La Paști sau Invierea Domnului.

1. *Unitatea evanghelică*: Ioan I. 1—18. Această unitate e poate cea mai înaltă atât ca concepție filozofică-teologică cât și ca frumusețe poetică. Fiecare verset din câte este compusă, poate servi de nucleu-meditativ al unei predice-catiheze, așa că câte verseturi (18) tot atâtea predici catiheze, pe cari altfel și altfel le pot aplica în fapte creștinești de ale mântuirii. Această însușire vom mai vedea-o și la alte, multe unități evanghelice din grandioasa operă a mântuirii, așa că unitățile evanghelice

sunt *inepuizabile* în ce privește izvorul de meditație și deci și în privința variabilității predice-catiheze. Nu vor mai obveni cazuri ce se povestesc cu oarecare maliție, că ar fi preoți cari o viață întreagă la aceeaș ocazie se servesc de una și aceeași predică, așa că și auditorii o știu deja fără carte. Eu nu voiesc să cred așa ceva, o trec deci aici ca o snoavă.

Un lucru să ne fie precizat: unitatea evanghelică o citesc și recitesc până atunci până când un verset nu îmi preocupă sufletul dându-mi un imbold de acțiune, sevindu-mi acesta apoi ca nucleu pentru meditația ce începe din el. Versetul ce-mi dă această emoție psihică, creatoare va fi trecut apoi la fruntea predicei catiheze (vezi prelucrarea ocazională A) devenind ideea fundamentală, calauzătoare: unitatea predicei. Alegerea acestui verset-nucleu nu este rezultatul unei munci pur intelectuale, ci mai mult sentimental-voluționare. Ce mă mișcă, ce voiesc? — această întrebare vrea să-mi clarifice emoția psihică, începătoare de meditație. În aceasta constă apoi prețul nemărginit al acestui început: deșteaptă interes și ține trează atenția, tocmai prin acest fapt psihic că, ca emoție se transplantează și în auditorii. El este un produs al preocupărilor din acel moment, al actualității. Preocupări scoase din viață și legate de emoția procurată de nucleu. De exemplu: eu enunț acum principiul predicei-catiheze astfel „predica-catiheză se prelege pentru un anumit scop: mântuirea; această mântuire se vedește prin fapte, deci fapte creștinești să facă creștinii, căci credința fără fapte e moartă” — zic și în acel moment cetisem unitatea evanghelică. Recitindu-o acum și fiind preocupat de importanța faptelor în viața creștinească voi lua ca verset pe acela care conține un adevăr asemănător acestuia ce mă preocupă și pe mine în acest moment. Fiindcă versetul 14 conține expresia... s'a făcut... cetind acest verset simt emoția, deci se face nucleu-meditativ.

2. *Versetul nucleu-meditativ* (14)... „Și cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi și noi am văzut mărirea lui, mărirea ca a unui născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr”.

Având odată acest nucleu, meditația își începe cursul ei prelucrându-l din toate punctele și trecându-l prin toate stările. Astfel vor urma:

3. *Intuiția*. Sufletu-mi îmi sboară peste veacuri și evenimente, peste fapte și întâmplări până în epoca facerii: a creerii: Nimic nu se vede: haos. Că este ceva, sufletul mi-o simte. Iată se aude un cuvânt ce zice: Să se facă lumină! Mi se deschid ochii și mie. Văd acum, căci

cuvântul auzit m'a făcut să văd. *Cuvântul trup s'a făcut.* Iată-ne și noi acolo unde s'a întrupat cuvântul. Suntem la marginea orașului Vifleem. Peștera și ieslea. Mama și fiul născut, încălzit de aburii dobitoacelor necuvântătoare. Umili păstori sunt primii Lui binevestitori, săraci pescari sunt învățăceii Lui. Dar *El să sălășluește* întru ei și aceia *văd mărirea Lui*, îl recunosc: Cristos ești, fiul lui Dzeu celui viu, *născut din Tatăl!* A plinit mântuirea și s'a suit iarăș de unde s'a pogorit — la Tatăl, dar celor mântuiți și celor ce vor a se mântui le trimite mângâietor, ce face mântuirea în mod nevăzut la ce exclamăm: *plin de dar și de adevăr.* Ajuns aci începe aprofundarea.

4. *Aprofundarea.* Meditația continuă prinzind note intelectuale: Cuvântul trup s'a făcut. Cuvântul din haos, a îmbrăcat trup omenesc. Și dacă nu îmbracă corp omenesc, El rămânea Dzeu, ca și cum înainte a fost, dar nu-l cunoșteam noi, nu se sălășluia întru noi. Prin facere se naște totul în lume. Fă, căci ai dat naștere. Dând naștere, trăiești. Prin fapte trăim plini de dar și de adevăr.

5. *Aplicarea.* Faptele ne fac să trăim. Cuvintele să se facă fapte. Cuvintele celei mai înalte Evanghelii, ale Invierii, cuvintele din armonioasele cântări dela Paști, toate rămân dumnezeiești — ca să aibă viață, ca să trăiască, ele vor trebui să se facă, să devie fapte. Invierea Dlui pe care o serbăm noi generația a XX-a să fie și azi o adevărată înviere! Să învii și tu creștine modern! Că ai înviat, proba sunt faptele tale creștinești.

Incep concretizări: Toți ne depărtăm din sf. Iacăș ca să ne așezăm la mesele așternute, pline de bucate gustoase, măcări de Paști. — Pune la o parte, frate Gheorghe, o bucată și dă i-o micuții tale Floricuțe să o ducă până la poarta ta, unde așteaptă un copilăș gol și flămând, care se uită cu ochi atât de rugători la masa voastră bogată. Ii flămând. Dă-i să mănânce și el odată bine, la Paști! Poate tu creștine m'ai înțeles și mai bine? Ești chiar în stare să scoțoești din fundul lăzii tale niște parale? Vino cu ele după Vecernie la adunarea „Oastei Dlui” și depune suma în mâinile casarului Vichentie. El va ști la care fond s'o împărțească. În aceste cazuri, frate creștine, și tu ai înviat în fapte creștinești. Și pentru tine cuvântul s'a făcut trup, vezi mărirea lui, plin de dar și de adevăr.

În felul acesta cu ajutorul meditației am ajuns să compun aceea despre care atât am vorbit: predica catiheză.

Aceasta este *predica catiheză!* Ea se naște

din viață și are deci viață. Trăind trăiește. Este pururi cu tine și în tine, păstorule sufletește. Pentru tine astfel nu va fi nici odată un chin predicatul, tu aceasta o faci cu plăcere fiindcă nu faci altceva ci împărtășești și altora ce este în tine. Și ce fericit ești când te poți astfel destăinui și altora, mai vătos fiilor tăi sufletești! Tu în orice moment vei fi dar gata să urci amvonul, nu ca vorbărețul entuziasmat de cuvinte, ci ca apostolul care e conștiu de chemarea lui: mântuirea. Tu nu vei cuvânta ca să frapezi cu vorbele tale auditorul, ci ca să-i convingi, ca aceia să trăiască creștinește prin fapte ale mântuirii. Nu vei muștra cu cuvinte aspre, aceasta răcește. Tu trebuie să încălzești. Păcatul îl vei raporta și la tine, căci și tu ești om și mai presus de toate ești tata acelor, cari le vorbești și tata vorbește ca un tată! Nu-ți vine iar în minte: păstorul bun? Mai cetește acel capitol 10 din Ioan!

(Va urma)

Adunarea

Asociației clerului „A. Ș.” a Despărțământului Belinț, la Chizătău.

Sâmbătă în 8 August a. c. și-a ținut Desp. Belinț, adunarea sa de toamnă în frunțașă comună Chizătău.

Aceasta adunare s'a ținut sub conducerea prezidentului Ioan Trifu, paroh în Leucușești. Din 33 preoți, au participat la adunare 23.

Aceasta adunare a fost combinată cu mărturisire și împărtășire. Drept aceea la 9 oare dimineața, am făcut utrenia și toți frații în Hristos prezenți, s'au spovedit. Liturgia a slujit-o pâr. duhovnic Iosif Cloambeș și preoții Ioan Belei și Martin Rădoi. La pricestă s'au împărtășit toți preoții cu sf. cuminicătură și apoi a predicat, despre credință pâr. Fortunat Mureșan.

La încheierea sf. liturghii, s'a făcut chemarea Duhului Sf.

Apoi prezidentul Ioan Trifu, prin o cuvântare potrivită, deschide adunarea. Să designează ca verificatori: pâr. Nicolae Bordia și pâr. Alexandru Popovici. Pâr. M. Rădoi din Ohaba timișană, a citit o predică foarte frumoasă, despre biserică și cinstirea ei.

S'a deschis discuție asupra fiecărui punct și astfel pâr. I. Călnicean, a făcut o critică obiectivă serioasă și a constatat, că predicile au fost bune amândouă și a propus să li se aducă laudă protocolară. S'a primit cu unanimitate de voturi.

Între alte chestiuni, s'a ventilat chestia socoților, s'a propus și s'a decis, ca comitetul Desp să intervină, ca socoțile bis. să se reducă, îndeosebi conspectele de finea anului să se facă într'un singur conspect.

Pâr. Biro din Gruin, propune, ca să se trimită o aderență la congresul ce să va ține în București, în cauza a II. a căsăt. Să admită și să autorizează pâr. Biro să o prezinte congresului menționat. S'a decis, ca să se intervină cu rugare la Ven. Consistor,

ca pe viitor pentru a dovedi, că darea cătră stat e solvită să fie de ajuns, numai chitanța dela percepător și să nu să mai ceară și certificat separat.

S'a decis, ca comit. Desp. să intervină la forurile competente, ca pe viitor organele însărcinate cu încassarea dărilor, să nu o facă aceasta în duminici și sărbători.

S'a decis cu unanimitate de voturi ca să se ceară lemne gratuit, dela ministru de agricultură, pentru casele parohiale și pentru casele culturale.

S'a decis, ca comit. Desp. să intervină la locul competent, ca pentru stărpirea concubinatelor, să ne dea administrația ajutor cu mână de fer, căci numai așa s'ar putea stărpiti concubinatele.

S'a decis, ca să se intervină, la locul competent, pentru ca sesiunile parohiale să fie absolvate dela solvirea taxelor comunale.

Să designezează, pâr. Nicolae Ardelean din Balint, ca delegat, pentru congresul general al preoțimei, care să va ținea la Cernăuți.

După acestea prezidentul, închide adunarea, mulțumind preoților, pentru participare și pentru tot sprijinul dat. Pâr. Biro, mulțumește prin cuvinte frumoase, prezidentului pentru conducerea acestei adunări.

Apoi pâr. Șepețan, a invitat pe toți frații în Hristos, la masa sa ospitală, unde am petrecut câteva minute, discutând mai multe chestiuni importante pentru noi. Înainte de a ne pune la masă, s'a expediat o telegramă omagială P. Sf. D. Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa. Preoțimea din Desp. Belint adunată în adunarea generală, cu respect, cu dragoste și supunere și la adus aminte de P. Sf. Sa, și-i dorește mulți-mulți ani fericiți.

Ne-am despărțit, mângâiați și cu dor pentru a muncii tot mai tare în via D-lui.

Ioan Trifu, preot, prez. Desp. Belint.

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante: **Chertiș**, să publică concurs cu termen de 30 zile.

Parohia este de cl. II. cu următoarele venituri:

1. Sesiune întregită la 32 jugh., situată în 5 locuri.
2. Casă parohială. 3. Bir și stole legale.

Alesul va catehiza fără altă remunerație, va predica regulat și va plăti contribuția după beneficiul său.

Reflectanții cu cvalificație de cl. II și-și vor înainta recursurile pe calea oficiului ppt. din Buteni și vor satisface datorințelor regulamentare. Reflectanții din alte dieceze vor produce literile dimisionare și consenzul Arhiepiscopului nostru că pot recurge la aceasta parohie.

Nicolae Hada
preș. com. par.

Ioan Roșu
notarul com. par.

In conțelegere cu: *F. Roxin* protopresbiter.

—□—

2—3

Concurs repetit.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Șiștaroveț**, protopresbiteriatul Lipovei, conform ordinului consist. No. 2846/1925 se publică din nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt: 1. Un intravilan cu un tehin. 2. Una sesiune parohială în estensiune de 30

jugh. 3. Birul legal 4. Stolele legale. 5. Intregirea dotației preoțești dela stat. 6. Casă parohială netiind, comuna bisericească se va îngriji de locuință pentru preot până la zidirea casei parohiale.

Alesul are să predice cel puțin de două ori pe lună, să supoarte toate dările după venitul parohial și să catihizeze la școalele primare din loc.

Parohia e de clasa II se admit însă și recurenți cu cvalificațiune de clasa III-a, deci reflectanții au să dovedească că posedă cvalificațiunea corespunzătoare și să se prezinte în sf. biserică din Șiștaroveț în termenul concursual în vre-o Duminică ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratoric observând strict dispozițiunile §-lui 33 din Reg. pentru parohii.

Recursurile ajustate cu documentele recerute și atestat despre eventualul serviciu prestat se vor înainta P. On. oficiu protopopesc ort. rom. din Lipova în termenul concursual.

Cei din altă dieceză au să dovedească că posedă binecuvântarea P. S. Sale D-lui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Șiștaroveț, din ședința Comitetului parohial ort. român.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Fabriciu Mănuila*, protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante (a III-a) din **Socodor** jud. Arad prin aceasta să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Beneficiul constă din: 1. Una sesiune parohială în estensiune de 36 jugh. cad. 2. Birul legal, conform concluzului Ven. Consistor de sub Nr. 1019/1925 3. Stolele legale și 4. Intregirea dotației preoțești dela Stat.

Alesul preot este obligat a-și plăti toate dările după beneficiul său și a catehiza fără onorar special dela parohie, la școalele din comună, unde va fi ordonat de superioritatea sa.

Parohia e de cl. I. Dela recurenți se cere cvalificația normală în concluzul Sin. eparhial No. 84/1910.

Reflectanții din alte dieceze numai cu învoirea Ven. Consistor diecezan pot concura.

Concurenții, după ce vor dovedi protopopului concernent îndreptățirea și cvalificațiunea cerută pe lângă observarea strictă a dispozițiunilor din §. 33 din Reg. pentru parohii, se pot înfățișa în sf. biserică din Socodor, spre a cântă, oficiu și cuvântă, precum și spre a face cunoștința alegătorilor.

Rugărilor de concurs ajustate cu documentele necesare și cu atestat de serviciu de până acum, se vor înainta în termenul concursual protopopului ort. rom. din Chișineu (jud. Arad).

Din ședința comitetului parohial din Socodor dela 21 Iunie 1925.

Petru Marsieu
paroh-preș. com. par.

Ioan Popoviciu
notar com. par.

In conțelegere cu: *Dr. Dimitrie Barbu*, protopop.

—□—

3—3

In conformitate cu ordinul Ven. Consistor No. 1619/1925 se publică concurs cu termen de 45 zile dela prima apariție în „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea postului de capelen temporal cu dreptul de succesiune pe lângă parohul deficient Valeriu Magdu din **Ecica** (Ecka, jud. Torontal; Reg. S. H. S.). Parohia este de cl. I.

Venitele parohiei sunt:

1. Una seshune parohială constătoare din 30 jugh. cad. pământ arător.

2. 250 dinari până la regularea definitivă a birului.

3. Stolele legale. — Casă parohială nu este.

Din venitele înșirate capelanul va beneficia jumătate având să supoarte toate dările publice după beneficiul său și să catehizeze la școlile primare din comună.

Dela reflectanți se cere cvalificațune de clasa I. conform concluzului sinodului eparhial Nrul 84/1910.

Recursele ajustate regulamentar se vor adresa către comitetul parohial din Ecica și se vor înainta oficiului parohial din Sarca. (Sarca, j. Torontal; Reg. S. H. S.) iar reflectanții, pe lângă abservarea strictă a §. 33 din Regulamentul pentru parohii se vor prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare în sf. biserică din Ecica, ca să-și arate dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte dieceze vor avea să producă act de legitimare dela Prea Sfinția Sa DI Episcop al Aradului, că pot recurge.

Din ședința comitetului parohial din Ecica, ținută la 30 Iulie 1925.

Ioan Magda m. p.
președinte.

Valeriu Ghilezan m. p.
notar.

În conțelegere cu: Gherasim Andru m. p.
adm. tractual.

6—6

Licitație minuendă.

Pentru darea în întreprindere a lucrărilor de demontare, transferare și reconstruire a edificiului de lemn a bisericii ort. rom. din comuna *Pleşcuța* în baza planului și devizului de spese încuviințate de V. Consistoriu cu Nr. 1917/925 se va ținea concurs de licitație minuendă verbal și cu oferte închise la 22 Septembrie 1925 orele 2 d. m. în școala primară din loc. Condițiile sunt:

1. Prețul de strigare Lei 372000, (trei sute șeptzeci și două mii) lei.

2. Participanții la licitație nainte de începere vor avea să depună vadiu de 10% din prețul strigării.

3. Ofertele închise sunt a se înainta provăzute cu 10% în numerar ori în libel de depunere pe adresa oficiului protopresbiteral, ort. rom. Hălmașiu până la ora 12 ziua 21 Septembrie. Ofertele sosite mai târziu nu se vor lua în considerare.

4. Com. par. își rezervă dreptul, după rezultatul licitației de a da lucrările celui întreprinzător, în care va avea mai mare încredere și garanție.

5. Planul și devizul de spese și celelalte condițiuni de licitație se pot vedea până în ziua licitației în orele oficioasă la oficiul protopresbiteral Hălmașiu și la preș. com. parohial Const. Farcașiu în Pleşcuța.

Reflectanții nu pot reclama spese de călătorie, ori diurn pentru participare la licitație.

Comitetul parohial.

Inconțelegere cu: Cornel Lazar, pp.

Concurs de licitație.

Comitetul parohial ort. rom. din comuna *Comna*, publică concurs de licitație minuendă cu oferte închise pentru darea în întreprindere a lucrărilor de renovare a edificiului bisericii conform devizului aprobat de Ven. Consistor sub Nr. 3069/925.

Ofertele închise să vor prezenta oficiul parohial de aici până la ora 18 din ziua de 27 Septembrie 1925. Ofertele sosite după acest termen nu se vor lua în considerare.

Devizul de spese și condițiile de licitare să pot vedea la oficiul parohial. Pentru participare la licitare, reflectanții nu pot pretinde nici un fel de spese.

Comna, la 12 Septembrie 1925.

Comitetul parohial.

Publicație de licitație.

Asupra lucrărilor de zidărie, beton, beton armat, așezare, dulgherie și tinichigerie dela noua biserică din circ. V. *Timișoara*, Principele Mihaiu (Mehala). Comitetul parohial ort. rom. publică licitație pentru maestrii constructori, ingineri și arhitecți antreprenori, pentru ziua de 15 Septembrie.

Proiectele, devizul, caetele de sarcini, precum și toate informațiunile necesare se vor consulta în pavilionul Noului Politehnice, biroul ing. I. V. Vlad. Ofertele vor conține prețurile unitare cerute cu observația că cărămida i-se va pune la dispoziția antreprizei la fața locului, iar celelalte materiale se pot livre antreprizei de către Com. parohială cu prețurile listel de prețurile anexată la ofertă. Ofertele iscălite în original vor mai conține o garanție provizorie de 6 la sută, care în decursul lucrărilor se va complecta la 10 la sută în numărare sau efecte de Stat, prezentându-se ofertele în numita zi la oarele 11 a. m. Oficiul parohial ort. rom. din Timișoara Cartierul Principele Mihaiu.

Intrucât ofertanții se asociază, ei vor declara că sunt solidari rezponzabili pentru angajamentele ce sunt de luat și vor designa care din trânși este autorizat să primească lucrările dirigenței, să prezinte chitanțe, și să ridice contravalorile lucrărilor executate. Tot astfel se vor comporta și societățile anonime, prezentate la licitație. Ofertele acelor cari nu dispun de cvalificația recerută precum și acei cari nu au brevetul industrial respectiv nu pot lua parte la licitație.

Asupra greșelilor întrate în oferta, ofertanții nu pot ridica nici o despăgubire ulterioară.

Adjudecarea lucrărilor se va face la cel mult 10 zile dela data licitației. Toți ofertanții rămân în obligo cu oferta lor, rămânând că obligamentul parohiei să înceapă abea după hotărârea validă și confirmarea forurilor superioare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a adjudeca lucrările ori căruia dintre ofertanți, după cum va crede de bine.

Timișoara, B. Mihai (Mehala), la 3 Septembrie 1925.

Comitetul parohial.

Redactor rezponzabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.